

''Het hele land is van ons''

Een jood op de Westoever

Tijdens de tweede wereldoorlog hadden mijn oom en tante in Haarlem een joodse onderduikster in huis, streng orthodox. Ze heette toen Rosalie, later Rifqa (Rebekka). Na de oorlog ging ze naar Israël en trouwde daar. Haar zoon, Pinchas, woont nu met vrouw en vier dochters op de door Israël bezette Westoever.

door J. M. SNOEK

Je reist met de autobus van Jeruzalem in de richting van Bersjeba. We komen langs Hebron, een volledig Arabische stad; het ziet er grimmig uit; overal lopen gewapende soldaten. Achter Hebron ligt het doel van mijn reis: Beit Hagai (het huis van Haggai), een kleine joodse nederzetting.

kers) h, g en i staan voor drie namen: Hanan, Gerzon en Jacob, drie leden van onze groep die vermoord zijn. De naam van het dorp wil zo hun nagedachtenis eren." Het dorp werd 5 jaar geleden gesticht en telt nu 29 gezinnen, en bovendien nog twee echtparen die een achttal ontspoorde jongens uit probleemgezinnen herbergen in 'gezinsverband'. Die opvang is een van de idealen van het dorp: men krijgt

van zijn betoog goed volgen, en ook mijn eigen gedachten in het Ivriet (modern Hebreeuws) onder woorden brengen, al moet ik soms zoeken naar een woord. Al luisterend kijk ik naar Pinchas. Het jongetje dat ik kende van jaren geleden is een man geworden. Hij heeft een prachtige baard en zachte ogen, lijkt een beetje op de grote Zionist Theodor Herzl.

Terwijl hij spreekt, worden zijn ogen fel en zijn stem scherp, schril soms. Hij vindt premier Sjamir maar slap; naar zijn oordeel over de meer gematigde Peres of over de Israëlische vredesbeweging heb ik maar niet gevraagd. "Als een Arabier (het

Jordaanse." (tegenwoordig: Jordanië).

Pinchas werkt in een fabriek van koelinstallaties, in de vlakbij Hebron gestichte geheel joodse stad Kirjath-Arba. Hij gaat dagelijks heen en terug per eigen vervoer en laat zien waar een Palestijnse steen zijn auto raakte. "Ze wilden me doden. Waarom mag ik hen niet doden? Ik kon dat niet begrijpen. We zijn zwak, want we weten niet wat we willen."

De landbelofte

Ik vraag hem of hij bereid zou zijn om land terug te geven in ruil voor een echte en blijvende vrede. Hij lacht breed: "Jazeker, dan geven wij hen Rabbath-

ik heel vriendelijk en hij ook met mij, ofschoon ons leger zijn huis heeft opgeblazen, want van daaruit werd met stenen gegooid. Toch werkt hij bij ons." Ik denk aan de Gibeonieten die in de tijd van Jozua houthakkers en waterputters mochten zijn, en zeg: "Toch is een echt gesprek volgens mij alleen mogelijk op basis van gelijkheid; maar jij hebt macht over die ander." Het is de tweede keer dat Pinchas het antwoord schuldig blijft.

Er gaat verder nog heel wat over de tafel: de journalisten geven volgens Pinchas een verkeerd beeld van de situatie. Israël werd opgericht als een seculiere staat, maar hij vindt dat de thora (de wet van Mozes) in alles het richtsnoer zou moeten zijn: "Nu hebben we geen richting, geen doel."

De terugreis

Het is een uur of acht en er is geen rechtstreekse verbinding meer met Jeruzalem. Daarom allereerst naar Kirjath-Arba. Er zitten maar een paar mensen in de bus. De chauffeur rijdt door een uitgestorven lijkende stad Hebron met de lichten gedoofd. Alleen als we een militaire post passeren, gaan ze even aan. We komen bij Kirjath-Arba; het is geheel omheind. Een hek gaat voor ons open en onmiddellijk achter ons weer dicht.

De bus naar Jeruzalem loopt goed vol. Blijkbaar is iedereen orthodox: de mannen dragen keppeltjes (kleine, ronde hoofddeksels), de vrouwen hoofddoeken. Iemand komt naast me zitten en begint, zoals dat zo vaak in het Midden-Oosten (in tegenstelling tot ons land) gebeurt, onmiddellijk een gesprek. "... uit Holland, op bezoek" ... "maar u spreekt Hebreeuws." "Jaren hier gewoond ... christen, dominee" "Hoe denkt u over de situatie?"

Ik vertel hem dat ik 100% achter het bestaansrecht van Israël sta en vind dat wij als christenen zo nodig daarvoor onze hand in het vuur moeten steken, maar dat mijns inziens er alleen een oplossing komt als Israël bereid is tot een compromis, en daartoe met de PLO zal moeten onderhandelen.

Hij antwoordt: "De *intifada* (Palestijnse volksoptocht) is als een auto: de PLO is het omhulsel (de carrosserie) maar de motor is *Chamas*." Dat is de beweging van extreme islamitische fundamentalisten, die onder de Palestijnen groeit in aanhang.

Mijn commentaar: "Dan voert jullie regering volgens mij geen verstandige politiek, want men doet al het mogelijke om de PLO in discreditie te brengen en uit te schakelen. Toch zou er juist met de PLO zaken te doen zijn, eerder dan met Chamas." Zo heeft hij het nog nooit bekeken, maar hij is van plan erover na te denken. We praten geanimeerd verder over vele andere zaken, totdat Jeruzalem bereikt is.

Ds. Snoek is emerituspredikant te Rotterdam. Onlangs is hij een paar weken in Israël geweest. In enkele artikelen geeft hij iets weer van de gesprekken die hij voerde met oude vrienden en bekenden. Dit is het laatste artikel.

Amman (Rabbath-Ammon noemt de jood Pinchas het), de hoofdstad van Jordanië.

Pinchas staat me bij de bushalte op te wachten. We hebben elkaar in geen jaren gezien. Eerst gaan we naar zijn huis om kennis te maken met zijn vrouw en dochters. Dan maken we, eer het donker zal zijn, een wandeling door de nederzetting.

Het dorp

Pinchas vertelt: "Het dorp is niet genoemd naar de profeet, maar de drie medeklinkers (in het Ivriet belangrijker dan de klin-

er subsidie voor van de overheid en werft verder vrijwillige individuele bijdragen.

We zien een waterreservoir en een generator: "In geval van nood kunnen we onszelf redden wat betreft water en electriciteit." We lopen langs de synagoge. Het is de tijd van het avondgebed. Men bidt - zoals bij joden gebruikelijk - staande: Ik zie een soldaat staan bidden, het geweer over de schouder.

De situatie

We komen weer thuis, en al gauw komt het gesprek op 'de situatie'. Pinchas spreekt met vuur. Gelukkig kan ik de loop-

woord Palestijn gebruikt Pinchas niet) zich wanordelijk gedraagt, hoort hij thuis in de gevangenis; misdraagt hij zich een tweede maal, dan moet hij over de grens gezet worden, want dan is hij een crimineel. Het is niet fair om jegens criminelen fair te zijn." Ik werp tegen, dat ikzelf in de tijd 1940-1945 twee maal gevangen gezeten heb, maar door de Nederlanders toch niet als een crimineel beschouwd werd. Hij gaat er niet op in.

Dan vraag ik: "Hebben de Palestijnen volgens jou het recht om in dit land te wonen?" Zijn antwoord is: "In principe niet, want het hele land is van ons. Koning David had zelfs meer dan wij nu hebben, het over-

Ammon (Amman, de hoofdstad van Jordanië). Dat behoort immers eigenlijk ook aan ons. Maar Judea en Samaria (het in 1967 veroverde en sindsdien bezet gehouden gebied) krijgen ze nooit. God heeft het ons immers onder ede beloofd, en Hij is geen man dat Hij liegen zou."

Pinchas vertelt nog, dat de invloed van orthodoxen zoals hij groeiende is: "Onder hen die het land verlaten zijn geen orthodoxen, maar ze vormen een hoog percentage van de immigranten."

Pinchas vervolgt: "In onze fabriek hebben we Arabieren aan het werk. Met één hunner spreek